

Nr 54.

Ankom till riksdagens kansli den 7 juni 1932 kl. 2 e. m.

Bevillningsutskottets betänkande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående rätt för Konungen att åsätta särskild tullavgift ävensom i ämnet väckta motioner.

I en den 20 maj 1932 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 263, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att antaga följande, vid propositionen fogade

Förslag

till

Förordning

angående rätt för Konungen att åsätta särskild tullavgift.

Härigenom förordnas som följer:

Varor, som från utlandet införas, må kunna efter Konungens förordnande beläggas med särskild tilläggstull, utöver den enligt tulltaxan utgående tullavgift, till högst tre gånger samma belopp som denna senare eller, där varan enligt taxan är tullfri, påföras tull till högst en fjärdedel av det belopp, vartill varans värde uppgår.

Särskild tullavgift, enligt vad nu är sagt, må åsättas allenast å tid, då riksdagen icke är samlad. Beslutet därom skall underställas näst sammanträdande riksdag inom tio dagar efter riksdagens öppnande och gäller, där riksdagen icke godkänner detsamma oförändrat, högst tio dagar efter det riksdagen fattat sitt beslut i frågan.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen, enligt därå meddelad uppgift, från trycket utkommit i svensk författningssamling, och gäller till och med den 30 juni 1933.

Genom denna förordning upphäves förordningen den 6 mars 1931 (nr 30) angående fortsatt tillämpning av förordningen den 27 april 1923 (nr 93) om rätt för Konungen att i visst fall åsätta särskild tullavgift.

Beträffande vad föredragande departementschefen vid ärendets föredragning inför Kungl. Maj:t anfört till motivering för ifrågavarande förslag får utskottet, i den mån redogörelse ej lämnas i det följande, hänvisa till ovannämnda statsrådsprotokoll.

Till utskottets behandling har överlämnats en i anledning av propositionen inom första kammaren väckt motion nr 372, däri herr *Örne* hemställt, »att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 263».

Till behandling i samband med förevarande proposition har utskottet funnit lämpligt att jämväl upptaga följande under motionstiden vid riksdagens början väckta, till utskottet hänvisade motioner, nämligen

1:o de likalydande motionerna nr 65 i första kammaren av herr *Reuter-skiöld* och nr 360 i andra kammaren av herr *Lindgren*, däri hemställt, »att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om uppsägande av alla sådana överenskommelser med främmande makt, vilka möjligen kunna anses lägga hinder i vägen för en importreglering av vissa varor»;

2:o de likalydande motionerna nr 235 i första kammaren av herr *Westman* m. fl. och nr 353 i andra kammaren av herr *Olsson* i *Kullenbergstorp* m. fl., däri hemställt, »att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville till innevarande års riksdag inkomma med utredning och förslag rörande de författningsändringar och åtgärder i övrigt, som kunna vara erforderliga för att, under beaktande av de synpunkter, som i motionerna anförts, utbilda och anvisa riktlinjer för en omläggning av Sveriges handelspolitiska system efter nu rådande handelspolitiska förhållanden»;

3:o de likalydande motionerna nr 236 i första kammaren av herr *Martin Svensson* m. fl. och nr 362 i andra kammaren av herr *Anderson* i *Storegården* m. fl., däri hemställt, »att riksdagen ville besluta en sådan förändring av gällande förordning angående rätt för Konungen att i visst fall åsätta särskild tullavgift, att Konungen därutöver medgives en generell rätt att å tid då riksdag icke är samlad och intill nästa lagtima riksdags öppnande fastställa tillägg tullar till högst tre gånger den i tulltaxan åsatta tullavgiften samt, där varan enligt taxan är tullfri, påföra tull till högst det belopp, vartill varans värde uppgår»; samt »att vederbörande utskott ville utforma de förändringar och tillägg i lagtexten, som föranledas av ovan angivna yrkande»;

4:o motionen nr 230 i andra kammaren av herr *Laurin* m. fl., däri hemställt, »att riksdagen ville besluta att automatisk importreglering,

baserad på gällande indextal, må införas för alla varor, som helt eller huvudsakligen tillverkas inom landet, samt speciell importreglering för varor, som huvudsakligen tillverkas utom landet, samt anhålla, att Kungl. Maj:t snarast måtte utfärda de närmare föreskrifter, som härav kunna föranledas».

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för motionärernas yrkanden, får utskottet hänvisa till motionerna.

I den föreliggande propositionen har inledningsvis erinrats om att chefen för handelsdepartementet jämlikt Kungl. Maj:ts den 22 januari 1932 givna bemyndigande den 27 i samma månad tillkallat ett antal sakkunniga (1932 års handelskommitterade) för att enligt av departementschefen angivna riktlinjer verkställa utredning rörande vissa handelspolitiska spörsmål m. m.

Handelskommitterade.

Då chefen för handelsdepartementet på sin tid begärde och erhöll det Kungl. Maj:ts bemyndigande, med stöd varav handelskommitterade tillkallades, framhöll departementschefen, att detta skedde i ett läge, som på grund av aktuella valuta- och finanssvårigheter blivit alltmera tillspetsat och i vilket den allmänna isoleringstendensen i de skilda ländernas handelspolitik kommit till allt kraftigare uttryck genom tullförhöjningar, importförbud eller importkontingenteringar samt inskränkningar i handeln med utländska betalningsmedel. De handelspolitiska förhållandena påkallade under sådana omständigheter skärpt uppmärksamhet från det allmännas sida, därvid enligt sakens natur de aktuella handelspolitiska svårigheterna i första hand krävde beaktande.

Sedan 1932 års handelskommitterade den 28 april 1932 avgivit utlåtande med förslag till vissa handelspolitiska beredskapsåtgärder, har nu ifrågasvarande förslag av Kungl. Maj:t framlagts för riksdagen.

I sitt utlåtande hava kommitterade uttalat, att den för dem närmast föreliggande uppgiften bestått uti att följa den handelspolitiska utvecklingen samt att framlägga förslag till åtgärder, som i förekommande fall kunde vara ägnade att utjämna svårigheterna eller mildra verkningarna för det svenska näringslivet av de i skilda länder vidtagna skyddsåtgärderna. Under de månader, som förflutit sedan kommitterade började sitt arbete, hade denna uppgift tagit de kommitterades uppmärksamhet helt i anspråk. Kommitterade hade genom aktgivande på andra länders åtgöranden sökt att vinna allmän orientering med avseende å de handelspolitiska förhållandena i stort ävensom att ernå och bibehålla kännning med utvecklingen å alla områden, där sådant fölle inom kommitterades uppgift. I sitt utlåtande hava kommitterade lämnat en översikt över den handelspolitiska utvecklingen under senare tid, vilken översikt finnes återgiven i propositionen. Såsom sammanfattning hava kommitterade framhållit, att det nuvarande handelspolitiska världsläget företer en förvirrad och kaotisk bild. Grundvalarna för de handelspolitiska syste-

men hava starkt rubbats under trycket av de politiska och finansiella svårigheter, som hemsöka staterna på olika håll. Den ekonomiska och kommersiella avspärningen mellan nationerna har nått en sådan utveckling, att endast världskrigets dagar kunna uppvisa någon motsvarighet. Det internationella varuutbytet möter snart sagt överallt hinder och skrankor, som i ständigt ökad grad försvåra dess uppehållande. Intressemotsättningarna mellan nationerna hava ökats, konkurrensen har skärpts och de kommersiella metoderna hava brutaliserats. Någon tendens till förbättring i dessa förhållanden är icke för närvarande skönjbar. En allmän osäkerhet kännetecknar läget och utvecklingen ter sig även för den närmaste framtiden helt oberäknelig.

Inför denna i hög grad ovissa situation hava kommitterade funnit sig i främsta rummet böra söka utröna på vad sätt verkningarna av de från utlandets sida hittills vidtagna åtgärderna drabbat vår export samt tillse, vilka åtgöranden från det allmännas sida, som i det nuvarande läget kunna krävas.

I sådant hänseende hava kommitterade framhållit, att den svenska exporten för närvarande otvivelaktigt har att kämpa med mycket stora svårigheter. Till en inom stora marknadsområden starkt minskad köpkraft och därav föranledd nedgång i efterfrågan å varor av olika slag komme de importhämmande åtgärder, som vidtagits i flertalet av den svenska exportindustriens viktigare avsättningsländer.

Dessa förhållanden hava, enligt vad kommitterade framhållit, självfallet föranlett åtgärder från statsmyndigheternas sida i den utsträckning sådant påkallats och kunnat ske med till buds stående medel. Sveriges diplomatiska representanter hava varit verksamma för tillvaratagande av de svenska exportörernas intressen genom hänvändelser till de utländska myndigheterna eller annorledes. Då anledning därtill förekommit, hava ävenledes förhandlingar med de främmande myndigheterna förts genom utrikesdepartementet i ändamål att vinna beaktande för svenska synpunkter och krav, vilka därigenom i icke ringa mån blivit tillgodosedda.

Med hänsyn härtill och då förhållandena hittills icke utvecklats så, att ett ur svensk synpunkt mera gynnsamt läge kunnat förväntas uppkomma genom omedelbart vidtagande från vårt lands sida av allmänna handelspolitiska försvars- eller repressalieåtgärder, hava kommitterade icke funnit sig böra för närvarande väcka förslag av sådan innebörd. Situationen kunde emellertid när som helst ändra sig och händelserna kunde därvid tänkas utveckla sig med sådan snabbhet, att ett hastigt ingripande bleve nödvändigt. I betraktande härav hava kommitterade funnit själva ovissheten om de förutsättningar, varmed man kan hava att räkna, innebära en anvisning om vad som närmast bör åtgöras. Kommitterade hava, med andra ord, ansett situationen kräva genomförandet

av ett antal beredskapsåtgärder, avsedda att medgiva ett snabbt ingripande i olika tänkbara lägen.

Då kommitterade härefter ingå på vilka beredskapsåtgärder, som de funnit vara att anbefalla, hava kommitterade — under framhållande att de med hänsyn till arten av dem anförtrodda uppgifter icke ansett andra än rent handelspolitiska synpunkter böra av dem anläggas — till en början gjort det uttalandet, att även om Sverige under normala förhållanden icke syntes böra övergiva de mera liberala principer, som hittills i stort sett kännetecknat dess handelspolitik och som, allmänt tillämpade, torde vara till gagn för dess intressen, så borde vårt land dock icke underlåta att i en tid, då det rådde ett allas krig mot alla på det handelspolitiska området, skaffa sig den rustning och de försvarsmedel, som erfordrades för att skydda de egna intressena. Huvudsyftet med de tilltänkta åtgärderna borde, enligt vad kommitterade framhållit, vara försvar mot sådana utländska åtgöranden, som innebure ett allvarligt hot mot våra ekonomiska intressen. Vid val av medel härvidlag borde, enligt kommitterades mening, huvudsynpunkten vara den, att statsmakterna, utan att binda sig för visst tillvägagångssätt, genom erforderliga förhandsåtgärder skapade största möjliga handlingsfrihet i växlande lägen, varvid det syntes kommitterade ur flera synpunkter ligga nära till hands att förbereda åtgärder av samma eller liknande slag som dem, vilka man avsåge att motverka.

Härvid hava kommitterade i främsta rummet funnit sig böra taga i betraktande å ena sidan de importregleringssystem i form av importförbud med eller utan kontingentering, som äro i tillämpning i åtskilliga länder, och å andra sidan det medel, som består uti tullförhöjningar, vilket under senare år kommit till allt vidsträcktare användning i olika länder.

Med avseende å importreglering som handelspolitiskt hjälpmedel hava kommitterade framhållit, hurusom de i vissa länder genomförda importregleringarna i form av införsel förbud med eller utan kontingentering redan medfört betydande olägenheter för den svenska exporten och allt fortfarande syntes utgöra ett allvarligt hot mot densamma. Vidare hava kommitterade uttalat, att det låge nära till hands att utnyttja en importreglering så, att vissa stater gynnades på andras bekostnad och att, om ett sådant system skulle vinna större utbredning, vilket icke syntes osannolikt, en stat, som icke hade motsvarande förhandlingsmedel, säkerligen skulle utsätta sig för risken att få sina intressen mer eller mindre åsidosätta. Därtill komme enligt kommitterades mening, att ett land, som lämnade porten helt öppen för utländska importvaror, medan flertalet andra stater utestängde importen, kunde få lida mycket kännbara olägenheter genom att under hänsynslös konkurrens från olika håll bliva översvämmat av utländska varor under en tid, då den inhemska produk-

*Import-
reglering.*

tionen måhända hade att kämpa med stora svårigheter och då rubbningar i handelsbalansen kunde hava ödesdigra verkningar. Med hänsyn till dessa förhållanden syntes det kommitterade vara angeläget, att nödiga förberedelser vidtoges för genomförande även i vårt land av importreglering av ett eller annat slag, därest omständigheterna skulle göra sådant erforderligt.

I utlandet hava enligt av kommitterade lämnade uppgifter ett flertal olika system tillämpats, då det gällt att begränsa importen. De rena importförbudena höra till undantagen men förekomma dock. De förbindas vanligen med licensgivning, utan att någon särskild grund för densamma finnes angiven (s. k. fri licensgivning). Så är fallet t. ex. i Norge beträffande trävaror. I de flesta fall har man emellertid valt s. k. importkontingentering, det vill säga man fastslår på förhand den myckenhet, som får under viss period till landet införas av ett varuslag.

Handelskommitterade hava framhållit, att det icke skulle vara lämpligt eller ens möjligt att på förhand uppställa regler, som ovillkorligen skulle vara bindande för alla fall, då statens ingripande för reglering av införseln kunde finnas erforderligt, utan att man i varje särskilt fall måste taga i övervägande vilka åtgärder, som bäst tjänade ändamålet med regleringen. Emellertid hava kommitterade stannat vid att förordas dels fri licensgivning utan kontingentering och dels kontingentering med licensgivning. Vilket av dessa system, som borde tillämpas, skulle enligt kommitterades mening bliva beroende på omständigheterna i varje särskilt fall. Om kontingentering skulle ifrågakomma, borde detta uttryckligen angivas vid förordnandet om importreglering. Men det vore enligt kommitterades mening icke lämpligt att generell på förhand meddela bindande föreskrifter angående grunden för beräkning av kontingenterna, utan borde Kungl. Maj:t därvid ha fullt fria händer för varje fall.

*Kungl. Maj:ts
befogenhet att
åsätta sär-
skild tull-
avgift.*

Vad tullarna angår hava kommitterade till en början erinrat om, att tullförhöjningar kunna påkallas jämväl å tid, då riksdagen icke är samlad. I dylika fall föreligger för närvarande ingen annan möjlighet för Kungl. Maj:t än den, som erbjudes genom förordningen om rätt för Konungen att i visst fall åsätta särskild tullavgift. Denna förordning, för vars tillkomst redogörelse lämnats i propositionen, är till giltighetstiden begränsad och gäller enligt beslut av 1931 års riksdag för tiden intill 1932 års utgång. Förordningen är av följande innehåll:

»Varor, som från visst land införas, må kunna efter Konungens förordnande beläggas med tilläggstull, utöver den enligt tulltaxan utgående tullavgift, till högst tre gånger samma belopp som denna senare eller, där varan enligt taxan är tullfri, påföras tull till högst det belopp, vartill varans värde uppgår.

Särskild tullavgift, enligt vad nu är sagt, må åsättas allenast å tid, då riksdagen icke är samlad. Beslutet därom skall underställas näst sam-

manträdande riksdag inom tio dagar efter riksdagens öppnande och gällor, där riksdagen icke godkänner detsamma oförändrat, högst tio dagar efter det riksdagen fattat sitt beslut i frågan.»

I de till riksdagen avlätna propositionerna i ämnet har framhållits såsom en förutsättning, att Kungl. Maj:t, som hittills icke begagnat sig av bemyndigandet, icke heller i fortsättningen skulle göra bruk därav under annan förutsättning, än att så visade sig oundgängligen nödvändigt.

Handelskommitterade hava rörande förordningen om rätt för Konungen att i visst fall åsätta särskild tullavgift framhållit, att av denna förordnings såväl historiska utveckling som formulering syntes framgå, att densamma vore avsedd att användas antingen såsom repressaliemedel mot visst land, som behandlade svenska handels- och sjöfartsintressen ogynnsamt i jämförelse med andra länders, eller ock, i fall av behov, såsom allmänt handelspolitiskt påtryckningsmedel riktat mot visst land. På grund av att bestämmelsen, som nämnts, vore inskränkt till varor, som från visst land infördes, erhöles varje med stöd av densamma vidtagen tullförhöjning karaktären av utpräglad diskriminering, innebärande ett synnerligen markerat avsteg från mestgynnadationsprincipen. Dylik åtgärd komme enligt sakens egen natur att framkalla ett skärpt förhållande till det land, varom fråga vore, och måste följaktligen anses föga lämplig såsom inledning till eller medel för handelspolitiska förhandlingar. Förordningen i fråga torde därför i sin nuvarande avfattning, enligt kommitterades mening, icke kunna tagas i praktiskt bruk för annat ändamål än såsom vapen vid ett eventuellt handelskrig med visst land.

Kommitterade hava ansett synnerligen angeläget, att Kungl. Maj:t i här ifrågavarande hänseende utrustades med effektivare och smidigare förhandlingsmedel. Förhållandena krävde enligt kommitterades mening en utvidgning av Kungl. Maj:ts befogenhet att vidtaga tullförhöjningar i så måtto att denna befogenhet skulle icke blott såsom hittills gälla i förhållande till visst land utan jämväl avse tullförhöjningar med generell tillämpning. Behovet av en dylik vidgad befogenhet för Kungl. Maj:t gjorde sig, enligt vad i utlåtandet framhållits, gällande såväl vid mera isolerade handelspolitiska aktioner som ock vid avtalsförhandlingar av större omfattning. Även med avseende å förhandlingar av sistnämnda slag kunde nämligen, enligt vad kommitterade betonat, förhållandena utveckla sig med sådan snabbhet, att tullförhöjningar kunde erfordras jämväl under tid, då riksdagen icke vore samlad.

Kommitterade hava ansett en revision i nu antydd riktning av bestämmelserna rörande Kungl. Maj:ts rätt att åsätta särskild tullavgift utgöra en oundgänglig beredskapsåtgärd, vars omedelbara genomförande av kommitterade förordas. Till utlåtandet finnes fogat förslag till ändrad lydelse av 1923 års förordning i ämnet.

I fortsättningen av sitt utlåtande hava kommitterade pekade på den med enkeltariffsystemet förenade olägenhet, som sammanhänger med dess konstitutiva egenskap att icke upptaga mer än en tullsats för ett och samma varuslag. Sedan riksdagen godkänt ett fördrag, som innefattar tariffbestämmelser, ändras den svenska tulltaxan på sådant sätt, att ifrågakommande högre tullsatser upphävas och ersättas med de genom avtalet reducerade. Utlöper sedermera det fördrag, vari tullnedsättningar medgivits, inverkar detta emellertid icke på tulltaxan, och motparten kommer sålunda trots avtalets upphörande alltfört i åtnjutande av de gjorda tullnedsättningarna. Häremot skulle enligt kommitterades mening icke ur vare sig principiell eller praktisk synpunkt vara något att erinra, därest de fördelar, i utbyte mot vilka tullnedsättningarna lämnats, fortfarande komme oss till godo. Detta syntes emellertid särskilt i fråga om oss medgivna tullreduktioner icke kunna påräknas. De länder, med vilka Sverige slutit fördrag, innefattande tariffbestämmelser, tillämpade nämligen, såsom kommitterade framhållit, allmänt system med dubbeltariffer, vilket innebure, att konventionella tullnedsättningar i regel automatiskt ersattes av en general- eller maximitariffs högre tullsats, när det fördrag upphörde att gälla, vari nedsättningarna gjorts. Härtill komme ytterligare den omständigheten, att en eventuellt föreliggande benägenhet att uppsäga en med Sverige slutet tarifftraktat kunde ökas av medvetandet om, att vederbörande stat, även efter utlöpanet av fördraget, finge åtnjuta av Sverige däri beviljade nedsättning i tullsats.

Nu berörda förhållanden hava föranlett kommitterade att till övervägande upptaga frågan, huruvida vår tullagstiftnings allmänna struktur kan anses ändamålsenlig i handelspolitiskt hänseende. Ett spörsmål, som därvid närmast komme i betraktande, vore det, huruvida det svenska enkeltariffsystemet borde utbytas mot ett system med dubbla tariffier. Detta problem, som vore av stor principiell betydelse, krävde emellertid en mera ingående och omfattande utredning, än tiden hittills medgivit kommitterade att verkställa. Med hänsyn till rådande ovisshet om den handelspolitiska utvecklingen i andra länder förefinnes för övrigt enligt kommitterades mening för närvarande knappast tillräckliga förutsättningar för ett bestämt ställningstagande till berörda principfråga.

Emellertid hade kommitterade funnit en utväg erbjuda sig genom ett under överläggningarna framkommet förslag, som, utan att innebära något principiellt avståndstagande från hittills gällande system, skulle undanröja de väsentligaste i berörda hänseende därmed förknippade olägenheter. Förslaget innebär den, att i samband med godkännande av handelsavtal, i vilka tullnedsättningar förekomma, särskilt beslut skulle fattas av innehåll, att genom det ifrågavarande tariffavtalet nedsatta tullsats automatiskt skulle återföras till sin ursprungliga höjd i och med att avtalet upphörde att gälla. Då vidare enligt förslaget endast de nedsatta tullsatserna skulle tillämpas under tariffavtalets giltig-

hetstid och de ursprungliga tullsatserna skulle träda i generell tillämpning i och med avtalets upphörande, och sålunda allenast *en* tullsats kunna samtidigt tillämpas för ett och samma varuslag — vilket utgör enkeltariffsystemets kännemärke — skulle förändringen enligt kommitterades förmenande icke innebära någon rubbning uti det hittills konsekvent tillämpade enkeltariffsystemet.

I anledning av handelskommitterades utlåtande hava kommerskollegium, generaltullstyrelsen och lantbruksstyrelsen avgivit infordrade yttranden.

Remiss-
yttranden.

Kommerskollegium har tillstyrkt handelskommitterades förslag. I en vid utlåtandet fogad *reservation* har dock kommerserådet Matz på anförda skäl principiellt avstyrkt vidtagande från statsmakternas sida av åtgärder i importreglerande syfte.

Lantbruksstyrelsen har likaledes tillstyrkt förslagets antagande.

Generaltullstyrelsen, som icke ansett sig böra ingå på förslagets lämplighet ur handelspolitiska synpunkter eller eljest på deras ändamålsenlighet för det därmed avsedda syftet, har anført bland annat, att genomförandet av en importreglering enligt styrelsens uppfattning lämpligast borde ske i huvudsaklig överensstämmelse med de av kommitterade angivna grunderna. Beträffande förslaget till förordning angående rätt för Konungen att åsätta särskild tullavgift ävensom den därmed sammanhängande frågan om automatisk höjning av tullsatserna, då handelstraktat upphört att gälla, har styrelsen inskränkt sig till att med avseende å sistnämnda förslag förorda att, då på grund av handelstraktat tullsatser nedsättas, i tulltaxan tillika angivas de högre tullsatser, som vid traktatens upphörande skola tillämpas.

Föredragande departementschefen har enligt det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet anført följande:

Departement-
chefen.

»Under trycket av den rådande ekonomiska depressionen med därav följande minskning i produktion och utrikeshandel samt ökad arbetslöshet hava flertalet länder tillgripit handelspolitiska skyddsmedel i alltmera vidgad omfattning och av stegrad skärpa. Tullarna, som redan förut på många håll varit av ansenlig höjd, hava ytterligare ökats och hava i flera länder kompletterats med andra i den fria samfärdseln djupt ingripande åtgärder såsom importförbud och importkontingenteringar samt reglering av handeln med utländska betalningsmedel. Åtgärder i ett land hava dragit med sig motåtgärder i ett annat och i mån som krisen skärpts hava restriktionerna och hindren för varuutbytet folken emellan givits ökad omfattning. Som ett särskilt framträdande drag i utvecklingen på detta område under senaste tiden märkes, att folkrepresentationerna i skilda länder utrustat regeringarna med utomordentliga befogenheter

att under nuvarande ekonomiska kristid träffa omedelbara avgöranden rörande tullar, import- och exportrestriktioner samt valutafrågor eller andra för det ekonomiska livet betydelsefulla spörsmål, allt givetvis i syfte att möjliggöra ett snabbt ingripande till skydd för det egna landets intressen. då vederbörande regering anser så vara av omständigheterna påkallat. Bemyndiganden av sådant slag som nu åsyftats — ehuru av olika omfattning och innebörd — hava givits regeringarna i Storbritannien, Frankrike, Tyskland, Belgien, Nederländerna, Schweiz, Finland, Estland med flera länder.

Nu angivna utveckling på det handelspolitiska området under senare tid har medfört avsevärda hinder och svårigheter för svensk export. Med hänsyn härtill och då det handelspolitiska läget präglas av en allmän osäkerhet med däri liggande möjligheter till hastiga och oförutsedda förändringar, finner jag lika med handelskommitterade nödvändigt, att tjänliga beredskapsåtgärder vidtagas, vilka äro ägnade att möjliggöra ett snabbt och efter omständigheterna lämpat ingripande, då så av förhållandena påkallas.

En viktig uppgift för vår handelspolitik torde i fortsättningen liksom hittills bliva att genom underhandlingar med de länder, där man tillämpar för vår export hindrande bestämmelser, söka uppnå överenskommelser, som mildra verkningarna av de restriktiva åtgärderna. Om för sådant ändamål skulle visa sig påkallat och lämpligt, att importreglerande åtgärder vidtagas jämväl från svensk sida för tillvaratagande med erforderligt eftertryck av den svenska exporthandelns intressen, böra enligt min uppfattning dylika åtgärder också tillgripas som nödtvungna handelspolitiska hjälpmedel.

Handelskommitterade hava i sitt utlåtande jämväl berört den av importhindren i utlandet uppkommande risken för ökad import till ett land, som icke vidtager motsvarande restriktiva åtgärder. Ett sådant land kunde, enligt vad kommitterade uttalat, få lida mycket kännbara olägenheter genom att under hänsynslös konkurrens från olika håll bliva översvämmat av utländska varor under en tid, då den inhemska produktionen måhända hade att kämpa med stora svårigheter och då rubbningar i handelsbalansen kunde hava ödesdigra verkningar. Den av kommitterade sålunda berörda synpunkten anser jag böra i detta sammanhang uppmärksammas. Det är enligt min mening icke uteslutet, att importreglerande åtgärder kunna komma att visa sig behövliga jämväl för beredande av erforderligt skydd i fall som nu antytts.

Emellertid förbiser jag ingalunda de stora vanskligheter, som äro förenade med det praktiska handhavandet av ett restriktionssystem för exporthandeln. Lika med handelskommitterade vill jag därför uttryckligen betona, att ingripanden av denna art icke böra ske förrän händelsernas utveckling gör sådant motiverat. De för en eventuell importreglerings ge-

nomförande erforderliga författningsbestämmelserna torde kunna meddelas av Kungl. Maj:t i administrativ ordning.

Vad därefter angår frågan om förlängd och i samband därmed vidgad befogenhet för Kungl. Maj:t att åsätta särskilda tullavgifter, delar jag kommitterades uppfattning, att det nu gällande bemyndigandet i detta hänseende icke är av den innebörd, att det utom i särskilda undantagsfall utgör något användbart handelspolitiskt hjälpmedel. För att så skall bliva fallet erfordras, såsom kommitterade framhållit, att Kungl. Maj:ts befogenhet med avseende å tullarna under den tid, då riksdagen icke är samlad, utvidgas till att avse rätt att åsätta särskilda tullar med generell tillämpning. Jag tillstyrker därför kommitterades förslag i denna del.

Det nu åsyftade bemyndigandet skulle sålunda innefatta rätt för Kungl. Maj:t att under tid, då riksdagen icke är samlad, besluta om särskild tilläggstull utöver den enligt tulltaxan utgående tullavgift samt om tull å tullfria varor. Liksom fallet är med det nuvarande bemyndigandet av motsvarande slag, torde av Kungl. Maj:t fattade beslut om sådana tullar böra underställas näst sammanträdande riksdag inom viss kortare tid, förslagsvis tio dagar efter riksdagens öppnande. Sådant beslut bör, där riksdagen icke godkänner detsamma oförändrat, gälla högst tio dagar efter det riksdagen fattat sitt beslut i frågan.

Beträffande de särskilda tullavgifternas storlek hava handelskommitterade, såvitt tullpliktiga varor angår, icke ifrågasatt någon ändring i den i ämnet nu gällande bestämmelsen. Tilläggstull skulle alltså för dylika varor kunna åsättas till högst tre gånger samma belopp som den enligt tulltaxan utgående tullavgiften. Dylikt tulltillägg skulle beräknas och utgå oberoende av förekommande särskilda tilläggstullar av det slag, som av innevarande års riksdag beslutats. Icke heller för egen del finner jag anledning föreslå någon ändring i nu berörda hänseende. Vad däremot angår tullfria varor är jag, lika med kommitterade, av den uppfattningen, att en sänkning av maximigränsen för den särskilda tullavgiften lämpligen bör vidtagas i syfte att åvägabringa ett riktigare förhållande mellan eventuella tullavgifter för dessa varor och för de eljest tullpliktiga varorna. Härvid torde särskilt beaktas, att de tullfria varorna i huvudsak utgöras av råvaror och halvfabrikat, som användas för den inhemska industrien och jordbruket. En fjärdedel av varuvärdet synes för här avsedda fall vara en fullt tillräcklig maximigräns för tullsatsen.

Såsom en allmän förutsättning för bemyndigandets tillämpning bör självfallet gälla, att Kungl. Maj:t icke begagnar sig därav annat än då så med hänsyn till det handelspolitiska läget visar sig nödvändigt.

Bemyndigandet torde lämpligen böra gälla till utgången av juni månad 1933.

Vad därefter angår handelskommitterades förslag om automatisk återgång till de högre tullsatserna, då handelsfördrag, som innefattar ned-

sättning och bindning av fastställda tullar, upphör att gälla, finner jag en sådan anordning utgöra en ur flera synpunkter värdefull komplettering av det i vårt land tillämpade enkeltariffsystemet utan att den för ifrågavarande system utmärkande grundprincipen frångås. Jag uttalar därför min anslutning i princip till förslaget ifråga. Såsom kommitterade framhållit, påkallas emellertid icke något beslut av statsmakterna rörande detta spörsmål förrän i samband med godkännande framdeles av eventuella tariffavtal.

Slutligen torde jag få nämna, att handelskommitterade i ett den 17 maj 1932 avgivet utlåtande framlagt förslag till ytterligare en beredskapsåtgärd, avsedd att bereda möjlighet till betalningsutjämning, s. k. valuta-clearing, mellan vårt land och sådana främmande länder, som vidtagit inskränkningar i rätten att förfoga över betalningsmedel. Denna fråga torde jag i annat sammanhang få tillfälle att anmäla.»

**Utskottets
yttrande.**

I sitt den 28 april 1932 avgivna utlåtande med förslag till vissa handelspolitiska beredskapsåtgärder hava 1932 års handelskommitterade erinrat om de abnorma förhållanden, som råda i fråga om den internationella handeln, samt om de därav föranledda betydande svårigheterna för den svenska exporten. Vad sedermera inträffat torde närmast vara ägnat att inge ökade farhågor, att sådana situationer skola kunna uppkomma, att en vidgad handlingsfrihet för Kungl. Maj:t är av behovet påkallad för ett effektivt skyddande av svenska intressen särskilt å exportens område.

Vid övervägande av frågan om vilka beredskapsåtgärder, som nu böra genomföras för ett möjliggörande av ett efter förhållandena lämpat ingripande, då så påkallas, har utskottet helt anslutit sig till vad Kungl. Maj:t föreslagit.

Såsom departementschefen uttalat samt jämväl framhållits i motionerna nr 235 och 236 i första kammaren samt nr 353 och 362 i andra kammaren, är den Kungl. Maj:t för närvarande lämnade befogenheten att åsätta särskilda tullavgifter icke av den innebörd, att den utom i särskilda undantagsfall utgör något användbart handelspolitiskt hjälpmedel. Det föreslagna bemyndigandet åter, som innefattar rätt för Kungl. Maj:t att under tid, då riksdagen icke är samlad, åsätta tullar med generell tillämpning, synes rätt utnyttjat kunna utgöra ett väl avpassat skydd för svenska exportintressen. Enligt utskottets uppfattning innebär ett dylikt bemyndigande icke något avsteg i princip från den utpräglat defensiva hållning, som den svenska handelspolitiken hittills intagit, utan allenast ett anpassande efter de förändrade förhållandena av det särskilda handelspolitiska försvarsmedel, med vilket Kungl. Maj:t jämväl tidigare varit utrustad. Det ligger i sakens natur, att de befogenheter, som äro av-

sedda att tillförsäkras Kungl. Maj:t, icke böra utnyttjas i vidare mån än som kräves för att åt svenska intressen tillförsäkra en så gynnsam behandling som möjligt, så att dessa icke bliva tillbakasatta.

Vad departementschefen och handelskommitterade anfört med avseende å importreglering såsom ett handelspolitiskt hjälpmedel samt rörande förslaget om automatisk återgång till de högre tullsatserna, då handelsfördrag, som innefattar nedsättning och bindning av fastställda tullar, upphör att gälla, har icke givit utskottet anledning till erinran.

Med det nu anförda har utskottet jämväl angivit sin ståndpunkt till de yrkanden om revision av gällande förordning angående rätt för Konungen att i visst fall åsätta särskild tullavgift, vilka framställts i motionerna nr 235 och 236 i första kammaren samt nr 353 och 362 i andra kammaren.

Såväl i de likalydande motionerna nr 235 i första kammaren och nr 353 i andra kammaren som i de ävenledes likalydande motionerna nr 65 i första kammaren och nr 360 i andra kammaren hava vissa önskemål uttalats beträffande gällande handelsavtal eller andra överenskommelser med främmande makter samt rörande riktlinjerna för blivande handelsavtal. Vad sålunda påyrkats har icke givit utskottet anledning till annat uttalande än att det lämpligen bör ankomma på Kungl. Maj:t att i varje särskilt fall, under hänsynstagande till föreliggande omständigheter, pröva, huruvida en uppsägning av handelsavtalen skulle kunna förväntas gagna Sveriges intressen, ävensom att det under nu rådande osäkra förhållanden i handelspolitiskt hänseende icke kan vara lämpligt att genom förhandsdirektiv binda Kungl. Maj:ts handlingsfrihet i fråga om avslutande av nya handelsavtal.

Utskottet har icke kunnat biträda vad i motionen nr 230 i andra kammaren föreslagits angående automatisk importreglering av vissa varor.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

1) att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 263 samt med anledning av de likalydande motionerna I: 236 av herr Martin Svensson m. fl. och II: 362 av herr Anderson i Storegården m. fl. ävensom med avslag å motionen I: 372 av herr Örne, antaga ovan införda vid propositionen fogade förslag till förordning angående rätt för Konungen att åsätta särskild tullavgift;

2) att de likalydande motionerna I: 65 av herr Reuterskiöld och II: 360 av herr Lindgren samt motionen II: 230 av herr Laurin m. fl. icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd; samt

3) att de likalydande motionerna I:235 av herr Westman m. fl. och II:353 av herr Olsson i Kullenbergstorp m. fl., i den mån motionerna icke kunna anses besvarade genom vad utskottet under punkten 1) hemställt, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 7 juni 1932.

På bevillningsutskottets vägnar:

JOH. NILSSON.

Närvarande: herrar Nilsson i Kristianstad, Bärge, Orne, Boman, Ericson i Obergå, Björnsson, Wohlin, Åström*, Jönsson i Boa, Lövgren i Nyborg, Nylander i Stockholm, Olsson i Ramsta, Björklund, Olsson i Golvvasta, Olsson i Gävle, Nilsson i Hörby, Forssberg, Larsson i Örbyhus, Ericson i Boxholm och Anderson i Storegården.

* Icke närvarit vid justeringen av betänkandet.

Reservationer:

1) av herrar *Bärge, Björnsson, Åström, Lövgren* i Nyborg, *Björklund, Olsson* i Gävle och *Ericson* i Boxholm, vilka anförde:

»I Kungl. Maj:ts proposition nr 263 föreslås bestämda åtgärder för att hävda vårt lands intressen i handelspolitiskt avseende vid underhandlingar med länder, som tillämpa för viss export hindrande bestämmelser. Därjämte ifrågasättes vidtagande av importreglerande åtgärder för beredande av erforderligt skydd för den inhemska produktionen.

I förstnämnda avseende hemställes om bemyndigande för Kungl. Maj:t att under tid, då riksdagen ej är samlad och då så med hänsyn till det handelspolitiska läget visar sig nödvändigt, belägga varor som från utlandet införas med särskild tilläggstull till högst tre gånger enligt tulltaxan utgående tullavgift eller, om varan enligt gällande tulltaxa är tullfri, en tull motsvarande högst fjärdedelen av varans värde.

Rörande frågan om importreglering erinras i propositionen om Kungl. Maj:t tillkommande rätt att vidtaga åtgärder, då händelsernas utveckling gör sådant motiverat, och att erforderliga författningsbestämmelser därom kunna meddelas av Kungl. Maj:t i administrativ ordning.

Ehuru vi på intet sätt underskatta de svårigheter, som vållats för våra exportnäringsar genom de mångskiftande importhindren i andra länder och ej heller den risk dessa innebära för våra för hemmamarknaden arbetande industrier, äro vi likväl icke för närvarande beredda att förorda de åtgärder, som i propositionen förutsättas.

Även med bortseende från det principiellt betänkliga i att även vårt land skulle tillgripa sådana handelspolitiska åtgärder, som, enligt vad allmänt erkännes, endast kunna förvärra, icke förbättra, det världsökonomiska läget, manar dock erfarenheten till den största försiktighet. Andra staters försök att genom tullförhöjningar eller handelspolitiska restriktioner av annat slag komma till rätta med de svårigheter, som vållats av krisen och dess olika följdöfverteelser, synas nämligen icke ha givit åsyftat resultat. Det lär icke kunna göras gällande, att de länder, som gått i spetsen, då det gällt att hindra eller bromsa det internationella varuutbytet, nu ha vare sig mindre arbetslöshet, bättre statsfinanser eller mera stabila inrepolitiska förhållanden än de länder, som antingen helt underlåtit att vidtaga dylika extraordinära skyddsåtgärder eller endast tveksamt följt föregångsländerna i spåren.

Till detta mera allmänna skäl för vår avvisande hållning gentemot Kungl. Maj:ts förslag hava vi också mera speciella sådana. Även om den s. k. kamptullsparagrafen, vilken av oss förutsättes få förlängd giltighet, endast är begränsat användbar som handelspolitiskt påtryckningsmedel, så länge vissa handelstraktater ännu äga gällande kraft, förefaller det oss dock icke tillrädligt att, såsom Kungl. Maj:t synes förutsätta, tillgripa allmänna tullförhöjningar, förrän läget blivit så allvarligt, att riksdagens medverkan till nödvändiga åtgärder ändock blir behöfvlig.

Det får ej heller förbises, att en allmän tullförhöjning vid sidan om sin eventuella verkan som påtryckningsmedel kan få andra icke avsedda och icke önskvärda verkningar för vårt näringsliv.

Effekten av en viss tullförhöjning på importens storlek synes också vara mycket svår att på förhand bedöma. Vi hysa därför den uppfattningen, att, om en minskning av vår import till skyddande av våra näringar eller vår valuta kommer att visa sig oundgängligen nödvändig, den måste åvägbringas på annat sätt.

För genomförandet av importreglering kunna emellertid olika metoder tänkas komma till användning. Så har man under nu rådande kris sökt nå målet genom monopolisering helt eller delvis av utrikeshandeln i statens hand, genom importförbud med licensgivning, genom kontingentering, genom valutaransonering o. s. v. Av propositionen framgår

icke, huruvida det genom Kungl. Maj:ts försorg undersökts vilka olägenheter den ena eller andra metoden vid tillämpning i vårt land skulle medföra, än mindre vilken metod Kungl. Maj:t vid förefallande behov ämnar tillgripa. Ehuru vi hålla för troligt, att man med ett statligt handelsmonopol skulle ha större utsikter än med andra metoder att hindra allmän prisfördyring och begränsa lagöverträdelser, kunna vi självfallet icke utan en jämförande undersökning förorda ens denna metod.

Vi äro emellertid övertygade om att en importreglering av vilket slag den vara månne innebär ett så allvarligt ingrepp både i allmän medborgerlig frihet och enskild näringsfrihet, att den måste uppbäras av en stadgad folkmening, om den skall medföra åsyftat resultat. Härför fordras först och främst, att den icke skall i största hast improviseras, och i överensstämmelse med denna vår uppfattning finna vi det icke rimligt, att riksdagen skall taga ställning till frågan, förrän ett i fråga om formen för importregleringens genomförande närmare utarbetat förslag föreligger.

Då en allmän tullförhöjning även kan få mycket omfattande verkningar och bliva upptakten till en principiell omläggning av hela vår handelspolitik, synes oss även ett förslag härom böra vara utformat, innan riksdagen därom beslutar.

Även om vi sålunda anse, att man i det allra längsta bör undvika att vidtaga extraordinära handelspolitiska åtgärder av restriktiv art och i överensstämmelse härmed hoppas, att ett uppskov — i varje fall till nästa års riksdag — skall visa sig möjligt, förbise vi icke, att det handelspolitiska läget i världen kan så hastigt förvärras, att ett snabbare avgörande kan bliva nödvändigt och att urtima riksdag kan behöva sammankallas trots de kostnader och olägenheter i övrigt, som detta skulle medföra. Men bliva förhållandena sådana, att importreglering i en eller annan form blir ofrånkomlig, förefaller det sannolikt, att sammankallandet av urtima riksdag jämväl av annan anledning blir nödvändig.

Såväl i de likalydande motionerna nr 235 i första kammaren och nr 353 i andra kammaren som i de ävenledes likalydande motionerna nr 65 i första kammaren och nr 360 i andra kammaren hava vissa önskemål uttalats beträffande gällande handelsavtal eller andra överenskommelser med främmande makter samt rörande riktlinjerna för blivande handelsavtal. Vad sålunda påyrkats har icke givit utskottet anledning till annat uttalande än att det lämpligen bör ankomma på Kungl. Maj:t att i varje särskilt fall, under hänsynstagande till föreliggande omständigheter, pröva, huruvida en uppsägning av handelsavtalen skulle kunna förväntas gagna Sveriges intressen, ävensom att det under nu rådande osäkra förhållanden i handelspolitiskt hänseende icke kan vara lämpligt att genom förhandsdirektiv binda Kungl. Maj:ts handlingsfrihet i fråga om avslutande av nya handelsavtal.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställa vi,

att riksdagen måtte, med bifall till motionen I: 372, avslå såväl Kungl. Maj:ts proposition som motionerna I: 65, I: 235, I: 236, II: 230, II: 353, II: 360 och II: 362»; samt

2) av herr *Örne*, som med åberopande av motiveringen i sin motion I: 372 hemställt, att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 263.
